

ਪਾਠ 1 - ਆਫਿਸ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਟਾਈਪਿੰਗ

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- 1) ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ।
- 1) ਐਮ. ਐਸ. ਵਿੰਡੋ 2) ਐਮ.ਐਸ. ਐਕਸਲ
3) ਐਮ. ਐਸ. ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ 4) ਐਮ. ਐਸ. ਵਰਡ
- 2) ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਮਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਅ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

- 1) Ctrl+F7 2) Alt+F7
3) F7 4) Shift F7
- 3) ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਸ਼ਨ ਪੇਜ਼ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਲੇਅ-ਆਊਟ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ।

- 1) Format 2) Print And PrintPreview
3) Page Setup 4) Proofing
- 4) ਇਨੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਪ੍ਰੈਡਸ਼ੀਟ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ, ਜੋ ਸਵੈ ਚਾਲਤ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- 1) MS Windows 2) MS Excell
3) MS Power Point 4) MS Word
- 5) ਫੋਂਟਸ ਟਾਈਲ, ਅਕਾਰ, ਰੰਗ, ਬੋਡਲ, ਇਟੈਲਿਕ, ਅੰਡਰਲਾਈਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

- 1) Formatting 2) Alignment
3) Proofing 4) Filtering

ਖਾਲੀ ਥਾਂਵਾਂ ਭਰੋ

- 1) ਅਤੇ ਫੰਕਸ਼ਨ ਸੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
- 2) ਫਲਟਰ ਵਿਕਲਪ ਐਕਸਲ ਦੀ ਟੈਬ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।
- 3) ਜੇ ਕਰਸਰ ਨੂੰ ਫਾਈਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬਟਨ ਦਬਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 4) ਪੇਜ ਸੈਟਅੱਪ ਦੇ ਲਈ ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਵਿਕਲਪ ਅਤੇ ਹਨ।
- 5) ਚਿੰਨ੍ਹ ਐਕਸਲ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਾਰਮੂਲੇ (ਫੰਕਸ਼ਨ) ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ

- 1) Min, Max 2) Data 3) ਬੈਕਸਪੇਸ
4) ਪੋਰਟਰੇਟ, ਲੈਂਡਸਕੇਪ 5) = (ਬਰਾਬਰ)

ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

1) **WYSIWYG** ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : What You See Is What You Get

2) ਵਰਡ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਟਕੱਟ ਕੀਅਜ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਕੱਟ ਕਰਨ ਲਈ Ctrl+X, ਪੇਸਟ ਕਰਨ ਲਈ Ctrl+V

3) ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : Left (ਲੈਫਟ), Right (ਰਾਈਟ), Center (ਸੈਂਟਰ), Justify(ਜਸਟੀਫਾਈ)

4) ਕਿਹੜਾ ਐਕਸਲ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੈਲਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੈਲ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ : ਕਨਕੈਟੀਨੇਟ, =concatenate()

5) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਫੋਂਟ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ : ਅਨਮੋਲਲਿਪੀ (AnmolLipi), ਅਸੀਸ (Asees), ਰਾਵੀ (Raavi), ਜੁਆਏ (Joy)

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਐਕਸਲ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਐਮ ਐਸ ਐਕਸਲ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਟੂਲ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ, ਰਿਜਲਟ, ਵਿੱਤੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਆਦਿ ਗਣਿਤਿਕ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2) ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਡਿਟੇਲ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ?

ਉੱਤਰ : ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਫੋਂਟ ਦੀ ਸੈਲੀ ਜਾਂ ਸਟਾਈਲ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਫੋਂਟ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਵਧਾ ਜਾਂ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲਡ ਇਟੈਲਿਕ, ਅੰਡਰਲਾਈਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਸਵੀਰ ਆਦਿ ਦੀ ਦਿਖਾਵਟ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਮਾਂਡਾਂ ਹੋਮ ਟੈਬ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

3) ਪਿੰਟ ਅਤੇ ਪਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ?

ਉੱਤਰ : ਪਿੰਟ ਕਮਾਂਡ : ਪਿੰਟ ਕਮਾਂਡ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਪਿੰਟ ਕੱਢਣਾ, ਅਸੀਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਾ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਪਿੰਟ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪਿੰਟ ਪਰੀਵਿਊ : ਪਿੰਟ ਪਰੀਵਿਊ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪਿੰਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣਾ ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਪਿੰਟ ਕਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ।

4) ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੂਲੇ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਫਾਰਮੂਲਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੁਮੈਰੀਕਲ ਸੂਚਨਾ ਦੀਆਂ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

1. ਜਿਸ ਸੈਲ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ = ਦਾ ਚਿੰਨ ਦਾਖਲ ਕਰੋ।

2. ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਟਾਈਪ ਕਰੋ। ਜਿਵੇਂ =80+50

3. ਐਂਟਰ ਕੀਅ ਦਬਾਓ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

ਗਣਨਾ ਹੋ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

5) ਤੁਸੀਂ ਐਕਸਲ ਵਿਚਲੀ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਾਰ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ : ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਾਰ ਐਕਸਲ ਦੀ ਵਿੰਡੋ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਬਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਾਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਡਾਟਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਵੀ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਵਿਊ ਟੈਬ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੋਅ ਜਾਂ ਹਾਈਡ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

6) ਮਾਰਜਨ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਪੇਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪੇਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਇਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸਟ ਦੀ ਲਾਈਨ ਕਿੱਥੋਂ ਅਰੰਭ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਖਤਮ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਟਾਪ, ਬਾਟਮ, ਲੈਫਟ ਅਤੇ ਰਾਈਟ ਮਾਰਜਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਜਨ ਪੇਜ ਦੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਫਰੇਮ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਟੈਕਸਟ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਗ - ਏ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਕੀ ਹਨ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਐਮ ਐਸ ਵਰਡ, ਵਰਡ ਪੈਡ ਆਦਿ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1) ਹਰ ਤਰਾਂ ਦੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਜਿਵੇਂ ਰਜਿਊਮ ਜਾਂ ਇਨਵੀਟੇਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਆਦਿ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕਰਨ ਲਈ।

2) ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਲੈਟਰਹੈੱਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

3) ਸਭ ਤਰਾਂ ਦੇ ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ।

4) ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਫਾਰਮਟ ਕਰਨ ਲਈ।

2) ਐਮ. ਐਸ. ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਪਰੂਫਿੰਗ ਵਿਕਲਪਾਂ (Proofing Options) ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਸਾਡੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਜਾਂ ਠੀਕ ਕਰਨ ਨੂੰ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਵਿਚਲੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਰੂਫਿੰਗ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਸਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਆਪਸ਼ਨ ਹਨ

1) **ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰਾਮਰ :** ਐਮ. ਐਸ ਵਰਡ ਸਾਨੂੰ ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰਾਮਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲਤ ਸਪੈਲਿੰਗ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਾਲ ਅਤੇ ਗਰਾਮਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਹਰੀ ਲਾਈਨ ਲਗਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਪੈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰਾਮਰ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ **F7** ਕੀਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਟੇਟਸਬਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰੂਫਿੰਗ ਆਪਸ਼ਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

2) **ਆਓ-ਕਰੈਕਟ :** ਇਹ ਆਪਸ਼ਨ ਵਰਡ ਵਿੱਚ ਟਾਈਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

3) ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਪੇਜ ਸੈਟਅੱਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਪੇਜ ਸੈੱਟਅੱਪ : ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪੇਜ ਦੀ ਲੇ-ਆਊਟ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਸ਼ਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪੇਜ ਲੇ-ਆਊਟ ਟੈਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਆਪਸ਼ਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪੇਜ ਦਾ ਸਈਜ਼, ਓਰੀਐਂਟੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਸੈੱਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਕਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪੇਜ-ਸੱਟਅੱਪ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਲਾਂਚਰ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਕਮਾਂਡਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਕਰੀਨ ਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਫਾਈਲ ਮੀਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਿੰਟ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟ ਪ੍ਰੀਵਿਊ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਿਖਾਈ ਦੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਟ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਡੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਦੀ ਹਾਰਡ ਕਾਪੀ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4) ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਫੰਕਸ਼ਨ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਉਦਹਾਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੋ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਫੰਕਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਗਣਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਲਾਭ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਫਾਰਮੂਲਾ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਆਮ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੰਕਸ਼ਨ।

1) Min : ਇਸ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਰੇਂਜ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ =Min(A1:B5)

2) Max : ਇਸ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਰੇਂਜ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ =Max(A1:B5)

5) ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ

1) **ਬੋਲ ਕੇ ਟਾਈਪਿੰਗ :** ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਪੀਚ ਰਿਕੋਗਨੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇਜਾਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਟਾਈਪਿੰਗ ਕਰ ਸਕਣ। ਮੋਬਾਈਲ ਉੱਪਰ ਬੋਲ ਕੇ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਰੀ (Siri), ਗੂਗਲ ਨਾਓ (Google Now) ਅਤੇ ਡਰੈਗਨ (Dragon) ਆਦਿ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲਈ ਕੋਨਟਾਨਾ (Contana) ਆਦਿ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਨ।

2) **ਟੱਚ ਟਾਈਪਿੰਗ :** ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕੀਅ ਬੋਰਡ ਵੱਲ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਟਾਈਪਿੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਟਾਈਪਿੰਗ ਦੀ ਸਪੀਡ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਟਾਈਪਿੰਗ ਟਿਊਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

ਪਾਠ 2 - ਸੀ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟਜ਼

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁ-ਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

1) **for** 2) **break**

3) **if** 4) **while**

2) **switch case** ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

1) **if else** 2) **if else if**

3) **break** 4) **goto**

3) **switch** ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ **case** ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

1) **continue** 2) **goto**

3) **if** 4) **break**

4) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਪੋਸਟ ਟੈਸਟ ਲੂਪ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ?

1) **for** 2) **while**

3) **do-while** 4) **continue**

5) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਜੰਪਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਨਹੀਂ ਹੈ?

1) **while** 2) **continue**

3) **goto** 4) **break**

ਖਾਲੀ ਥਾਂਵਾਂ ਭਰੋ

1) ਲੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰੋਲ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੂਪ ਦੀ ਬਾਡੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2) ਲੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਟਰੋਲ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੂਪ ਦੀ ਬਾਡੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3) ਲੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4) ਇੱਕ ਮਲਟੀ-ਵੇਅ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹੈ।

5) **break** ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ **case** ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ

1) **pre test**

2) **post test**

3) **continue**

4) **switch**

5) **switch**

ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) ਇੱਕ **if** ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦਾ ਦੂਸਰੀ **if** ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਾ ਕੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : **nested (ਨੈਸਟਡ) if**

2) ਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰ : ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟ

3) ਲੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਛੱਡਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਕੰਟੀਨਿਊ (continue)

4) ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਕਮਾਂਡਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਤੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਲੂਪ ਸਟੇਟਮੈਂਟ

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਬ੍ਰਾਂਚਿੰਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਬ੍ਰਾਂਚਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਈ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣਾ। ਬ੍ਰਾਂਚਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਬ੍ਰਾਂਚ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ :-

1) ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟ : ਇਸ ਵਿੱਚ if, if else, if else if ਅਤੇ nested if ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

2) ਮਲਟੀ-ਵੇਅ ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟ : ਇਸ ਵਿੱਚ switch case ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

2) ਲੂਪਿੰਗ ਕੀ ਹੈ? ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੂਪਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਲੂਪਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਜਾਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਚਲਾਉਣਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਓ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਹਰਾਓ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਲੂਪਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹਨ

1) for loop

2) while loop

3) do-while loop

3) nested if ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇੱਕ if ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ if ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਲਿਖਣ ਨੂੰ nested if ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੀ if ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਾਹਰਲੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

```
if(condition1)
```

```
{
```

```
    if(condition2)
```

```
    {
```

```
        True Statement block
```

```
    }
```

```
    else
```

```
    {
```

```
        False statement Block
```

```
}  
}
```

4) **if-else** ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕੀ ਹੈ? **if-else** ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਦੋ ਬਲਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਲਾਕ ਉਦੋਂ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਲਾਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਗਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨੰਬਰ even (ਜਿਸਤ) ਹੈ ਜਾਂ odd (ਟਾਂਕ)

```
#include<stdio.h>  
void main  
{  
int number;  
printf("Enter any Number :")  
scanf("%d",&number);  
if(number%2==0)  
printf(" Numner is Even");  
else  
printf("Number is Odd");  
getch();  
}
```

5) **while** ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀ ਟੈਸਟ ਲੂਪ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹੈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟੈਸਟ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਚੈਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਸਹੀ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਲੂਪ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਚੱਲਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 0 ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਣਤਰ ਹੈ

```
while(condition)  
{  
statements block;  
}
```

ਭਾਗ - ਏ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਕੀ ਹਨ? ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

1) ਬ੍ਰਾਂਚਿੰਗ : ਬ੍ਰਾਂਚਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਈ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣਾ। ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

- 1) ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟ
- 2) ਮਲਟੀ-ਵੇਅ ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟ

2) ਲੂਪਿੰਗ : ਲੂਪਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਜਾਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਚਲਾਉਣਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਓ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਲੂਪਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹਨ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

- 1) for loop
- 2) while loop
- 3) do-while loop

3) ਜੰਪਿੰਗ : ਇਹਨਾ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

- 1) goto ਸਟੇਟਮੈਂਟ
- 2) break ਸਟੇਟਮੈਂਟ
- 3) continue ਸਟੇਟਮੈਂਟ

2) switch ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਕੀ ਹੈ? switch ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਮਲਟੀ-ਵੇਅ ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਕੰਟਰੋਲ ਸਟੇਟ ਹੈ

```
#include<stdio.h>
void main
{
int day;
printf("Enter Any Day Number Of Week :")
scanf("%d",&day);
switch(day)
{
case 1:printf("Sunday");          break;
case 2:printf("Monday");          break;
case 3:printf("Tuesday");         break;
case 4:printf("Wednesday");       break;
case 5:printf("Thurstday"); break;
case 6:printf("Friday");          break;
case 7:printf("Saturday");        break;
Default;      printf("Wrong Day Entry");
}
getch();
}
```

3) ਲੂਪਸ ਕੀ ਹਨ? ਲੂਪਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : : ਲੂਪਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਜਾਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੇ ਬਲਾਕ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਚਲਾਉਣਾ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਹਰਾਓ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲੂਪਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ

1) Pre (Top) tested : ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਚੈਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਸਹੀ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਲੂਪ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੂਪ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚੱਲਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 0 ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

2) Post (bottom) tested : ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਲੂਪ ਚਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਚੈਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੂਪ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚੱਲਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1 ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

4) ਜੰਪਿੰਗ ਸਟੇਟਮੈਂਟਸ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ? ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹਨਾ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਮੱਦ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਵਹਾਅ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਵੱਲ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

1) goto ਸਟੇਟਮੈਂਟ :

2) break ਸਟੇਟਮੈਂਟ :

3) continue ਸਟੇਟਮੈਂਟ :

5) do while ਲੂਪ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ while ਲੂਪ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : : ਇਸ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਟੈਸਟ ਜਾਂ ਐਗਜ਼ਿਟ ਕੰਟਰੋਲ ਲੂਪ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਲੂਪ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਚੈਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੂਪ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਚੱਲਣ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇੱਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਲੂਪ **While** ਲੂਪ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਭਿੰਨ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਲੂਪ ਦੀ ਬਾਡੀ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

ਪਾਠ 3 - ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈੱਟਵਰਕ

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਠੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

- 1) ਨੈੱਟਵਰਕ
- 2) ਸਿਸਟਮ
- 3) ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ
- 4) ਇੰਟਰਨੈੱਟ

2) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਪੋਰਟ ਰੀਪੀਟਰ ਹੈ।

- 1) ਹੱਬ
- 2) ਸਵਿੱਚ
- 3) ਰਾਊਟਰ
- 4) ਬ੍ਰਿਜ

3) ਇੱਕ ਦੇ ਪੋਰਟ ਉਪਕਰਨ ਹੈ।

- 1) ਹੱਬ
- 2) ਸਵਿੱਚ
- 3) ਰਾਊਟਰ
- 4) ਬ੍ਰਿਜ

4) ਵਾਈ-ਫਾਈ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ

- 1) ਵਾਇਰਲੈਸ ਫੀਲਡ
- 2) ਵਾਇਰਲੈਸ ਫਾਈਡੈਲਟੀ
- 3) ਵਾਇਰ ਫਾਇਰ
- 4) ਵਾਇਰ ਫਿਡੈਲਟੀ

5) ਇੱਕ ਬ੍ਰਿਜ ਅਤੇ ਰਾਊਟਰ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ।

- 1) ਸਵਿੱਚ
- 2) ਬ੍ਰਿਜ
- 3) ਹੱਬ
- 4) ਬ੍ਰਾਊਟਰ

ਪੂਰੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ

- 1) **UTP** ਅਨਸ਼ੀਲਡ ਟਵਿਸਟਡ ਪੇਅਰ ਕੇਬਲ
- 2) **FTP** ਫਾਈਲ ਟਰਾਂਸਫਰ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ
- 3) **SMTP** ਸਿੰਪਲ ਮੇਲ ਟਰਾਂਸਫਰ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ
- 4) **POP** ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ
- 5) **HTTP** ਹਾਈਪਰ ਟੈਕਸਟ ਟਰਾਂਸਫਰ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ
- 6) **MAC** ਮੀਡੀਆ ਐਕਸੈਸ ਕੰਟਰੋਲ ਐਡਰੈਸ

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਨੈੱਟਵਰਕ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਜਦੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰਾਂ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕਰ ਸਕਣ ਉਸ ਨੂੰ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ OSI ਲੇਅਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

- ਉੱਤਰ :
- 1) ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਲੇਅਰ
 - 2) ਡਾਟਾ ਲਿੰਕ ਲੇਅਰ
 - 3) ਨੈੱਟਵਰਕ ਲੇਅਰ
 - 4) ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਲੇਅਰ
 - 5) ਸੈਸ਼ਨ ਲੇਅਰ
 - 6) ਪ੍ਰੈਜੈਂਟੇਸ਼ਨ ਲੇਅਰ
 - 7) ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਲੇਅਰ

3) ਬ੍ਰਿਜ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਈਥਰਨੈੱਟ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸੈਗਮੈਂਟ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਿੰਗਲ ਇਨਪੁੱਟ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਆਉਟਪੁੱਟ ਪੋਰਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

4) ਸਾਨੂੰ ਨੈੱਟਵਰਕ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਡਾਟਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

5) ਗਾਈਡਡ ਮੀਡੀਆ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਗਾਈਡਡ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਕੇਬਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਡਾਟਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

6) ਅਨ-ਗਾਈਡਡ ਮੀਡੀਆ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਕੰਡਕਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਮੈਗਨੈਟਿਕ ਵੇਵ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਡਾਟਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਵਾਇਰਲੈਸ ਸੰਚਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

7) ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਜੋ ਇੱਕ ਸਮਾਨ, ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ - ਏ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਨੈੱਟਵਰਕ ਯੰਤਰ ਕੀ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਨੈੱਟਵਰਕ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਨੈੱਟਵਰਕ ਡਿਵਾਈਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਜੋ ਕਿ ਨੈੱਟਵਰਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੈੱਟਵਰਕ ਘਰ, ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨੈੱਟਵਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

1) **ਹੱਬ :** ਇਹ ਇੱਕ ਨੋਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਈਥਰਨੈੱਟ ਅਧਾਰਤ ਯੰਤਰ ਲਈ ਡਾਟਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੱਬ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀ ਰੀਪੀਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2) **ਸਵਿੱਚ :** ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਨੈੱਟਵਰਕ ਡਿਵਾਈਸਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਰਾਊਟਰ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਸਰਵਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਵਿੱਚਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਪੈਕੇਟ ਤਬਦੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਹੀ ਡਾਟਾ ਪੈਕਟ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਭੇਜਦੀ ਹੈ।

3) **ਬ੍ਰਿਜ :** ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਹੈ ਜੋ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਈਥਰਨੈੱਟ ਨੈੱਟਵਰਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸੈਗਮੈਂਟ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2) ਅਨ-ਗਾਈਡਡ ਮੀਡੀਆ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਦੋ ਮੀਡੀਆ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਕੰਡਕਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਮੈਗਨੈਟਿਕ ਵੇਵ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਡਾਟਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਵਾਇਰਲੈਸ ਸੰਚਾਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1) **ਟਵਿਸਟਡ ਪੇਅਰ ਕੇਬਲ :** ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਇੰਸੂਲੇਟਡ ਤਾਂਬੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਪੇਟਣ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੌਸ-ਟਾਕ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2) ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ : ਇਸ ਆਪਟੀਕਲ ਕੇਬਲ ਵਿਧਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਪਟੀਕਲ ਰੇਸ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

3) ਟਵਿਸਟਡ ਪੇਅਰ ਕੇਬਲ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਇੰਸੂਲੇਟਡ ਤਾਂਬੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਪੇਟਣ ਕਾਰਨ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੌਸ-ਟਾਕ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਟਵਿਸਟਡ ਪੇਅਰ ਕੇਬਲ ਦੇ ਫਾਇਦੇ

- 1) ਇਹ ਕੇਬਲ ਐਨਾਲਾਗ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਦੋਨਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- 2) ਇਹ ਕੇਬਲਾਂ ਘੱਟ ਦੂਰੀ ਲਈ ਸਸਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- 3) ਇਹ ਕੇਬਲ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੇਬਲ ਹੈ।
- 4) ਨੈਟਵਰਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਪੂਰਾ ਨੈਟਵਰਕ ਡਾਊਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੀ।

ਟਵਿਸਟਡ ਪੇਅਰ ਕੇਬਲ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ

- 1) ਰਿਪੀਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਿਗਨਲ ਵੱਧ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।
- 2) 100 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੂਰੀ ਤੇ ਗਲਤੀ ਦੀ ਦਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- 3) ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- 4) ਇਹ ਤਾਰ ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

4) ਫਾਈਬਰ ਆਪਟੀਕਲ ਕੇਬਲ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਆਪਟੀਕਲ ਕੇਬਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਪਟੀਕਲ ਰੇਸ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਰ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਵਿੱਚ ਐਲ.ਈ. ਡੀ. ਸੋਰਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਛੱਡਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਡਿਟੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਨਾਜੁਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉੱਚ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀ ਹਲਕੇ ਭਾਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਦੇ ਫਾਇਦੇ

- 1) ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ੋਰ ਵਲੋਂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ।
- 2) ਡਾਟਾ ਸਿਗਨਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਭੇਜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- 3) ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਮੋਡ ਫਾਈਬਰ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਤਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- 4) ਉੱਚੀ ਬੈਂਡ ਵਿਡਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਟੀਕਲ ਫਾਈਬਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ

- 1) ਇਹ ਕੇਬਲ ਕਾਫੀ ਮਹਿੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- 2) ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਪਲਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਥੋੜੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲੰਘਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।
- 3) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਰੰਗਾਂ ਦੇ ਯੂਨੀ-ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਫੁੱਲ ਡੁਪਲੈਕਸ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਦੋ ਫਰੀਕੁਐਂਸੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

5) ਸੰਚਾਰ ਮੋਡ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੈਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਦੋ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਡਾਟਾ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਮੋਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਹਨ

1) ਸਿੰਪਲੈਕਸ ਮੋਡ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਿਗਨਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਡ ਸਿਗਨਲ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ

ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ : ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਕੀਆ ਬੋਰਡ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਤੋਂ ਰਿਮੋਟ, ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਆਦਿ।

2) **ਹਾਫ ਡੁਪਲੈਕਸ ਮੋਡ** : ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਦੋ ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੋਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹੀ ਉਪਕਰਨ ਸਿਗਨਲ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ : ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਵਾਕੀ-ਟਾਕੀ।

3) **ਫੁੱਲ ਡੁਪਲੈਕਸ ਮੋਡ** : ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਦੋ ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਡਾਟਾ ਦਾ ਦੋਨਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਉਪਕਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਮੋਡ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ : ਟੈਲੀਫੋਨ ਅਤੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

ਪਾਠ 4 - ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਰੁਝਾਨ

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (ਆਈ.ਟੀ.) ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਭੌਤਿਕ ਉਪਕਰਨ (ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ, , ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

1) ਅਕਸੈਸ ਕਰਨਾ

2) ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨਾ

3) ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ

4) ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ

2) ਆਨ ਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

1) ਇੰਟਰਨੈੱਟ

2) ਬਿਜਲੀ

3) 5 ਜੀ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ

4) ਈ-ਮੇਲ

3) ਐਂਡਰਾਇਡ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਇੱਕ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਹੈ।

1) ਕੰਪਿਊਟਰ

2) ਮੋਬਾਇਲ

3) ਤਕਨੀਕ

4) ਵਿਰਚੁਅਲ ਰੀਐਲਟੀ

4) ਕਲਾਊਡ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਅਧਾਰਤ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਤਕਨੀਕ ਹੈ।

1) ਬਿੱਗ ਡਾਟਾ

2) ਇੰਟਰਨੈੱਟ

3) ਆਈ. ਓ. ਟੀ.

4) ਬਲਿਊ-ਟੁੱਥ

ਪੂਰੇ ਰੂਪ ਲਿਖੋ :

1) Wi-Fi (ਵਾਈ-ਫਾਈ)

ਵਾਇਰਲੈਸ ਫਾਈਡੈਲਟੀ

2) VR (ਵੀ. ਆਰ.)

ਵਿਰਚੁਅਲ ਰੀਐਲਟੀ

3) IOT (ਆਈ. ਓ. ਟੀ.)

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਫ ਥਿੰਗਜ਼

4) IT(ਆਈ. ਟੀ.)

ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ

5) GPS (ਜੀ. ਪੀ. ਐਸ.)

ਗਲੋਬਲ ਪੁਜੀਸ਼ਨਿੰਗ ਸਿਸਟਮ

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਨ -ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2) ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਚਾਰ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) ਮੋਬਾਈਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ

2) ਵਾਈ-ਫਾਈ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ

3) ਬਲਿਊਟੁੱਥ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ

4) ਈ-ਕਮਰਸ

5) ਐਮ-ਕਮਰਸ

6) ਜੀ.ਪੀ. ਐਸ. ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ

7) ਐਂਡਰਾਇਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ

8) ਵਿਰਚੁਅਲ ਰਿਐਲਟੀ

9) ਨੈਨੋ ਤਕਨਾਲੋਜੀ

10) 5ਜੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

11) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਫ ਬਿੰਗਜ

3) ਬਲਿਊ-ਟੁੱਥ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਇੱਕ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਲੈਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਬਲਿਊਟੁੱਥ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਾਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਤੋਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

4) ਜੀ. ਪੀ. ਐਸ. ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਹਰ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

5) ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ ਜੋ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਸਮੱਗਰੀ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮੱਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਤਸਵੀਰ, ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

6) 5 ਜੀ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਵਾਇਰਲੈੱਸ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ 4ਜੀ ਅਤੇ 3ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ 4ਜੀ ਤੋਂ 100 ਗੁਣਾ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਗ - ਈ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ, ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਨ -ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖੇਤਰ

ਕਾਰੋਬਾਰ : ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਬਦਲਿਆ ਹੈ।

ਕਲਾਸਰੂਮ ਸਿੱਖਿਆ : ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਆਨ-ਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ : ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਵਿੱਤ : ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਵਿੱਤ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸੌਦੇ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ।

ਸਿਹਤ : ਲੈਬ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ, ਜਰੂਰੀ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਦੇ ਆਰਡਰ ਆਦਿ ਮੁੱਖ ਡਾਟਾਬੇਸ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਦ ਵਿੱਚ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੀਡੀਆ : ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਚੱਕੀ ਹੈ।

ਆਵਾਜਾਈ : ਸੜਕ, ਰੇਲ, ਹਵਾਈ ਅਤੇ ਜਲ ਮਾਰਗ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਈ ਹੈ।

ਦੂਰ ਸੰਚਾਰ : ਈਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨਾਲ ਜੁੜ ਚੱਕਾ ਹੈ।

ਮਨੋਰੰਜਨ : ਕੰਪਿਊਟਰ ਹੁਣ ਫਿਲਮ, ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜਰੂਰੀ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਰੱਖਿਆ : ਨਵੀਨ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਸਿਰਫ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

2) ਐਂਡਰਾਇਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਮੋਬਾਇਲ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਓਪਨ ਹੈਂਡਸੈੱਟ ਅਲਾਇੰਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਂਡਰਾਇਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਲਾਭ

- 1) ਇਹ ਮਲਟੀਟਾਸਕਿੰਗ ਹੈ।
- 2) ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ।
- 3) ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ MP3, MP4 ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 4) ਵੱਖ ਵੱਖ-ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੈਮਰਾ, ਵਾਈ-ਫਾਈ, ਬਲਿਊਟੂਥ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 5) ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ।
- 6) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਵਿੰਡੋਜ਼, ਲਾਈਨੈਕਸ ਅਤੇ ਮੈਕ ਆਦਿ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

3) ਨੈਨੋ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਵਾਈ-ਫਾਈ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : **ਨੈਨੋ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ :** ਇਹ ਇੱਕ ਤਰਾਂ ਦੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਨੈਨੋਮੀਟਰ ਦੇ ਮਾਪ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਕਾਰ ਤੇ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਦੇਣ ਹੀ ਹੈ।

ਵਾਈ-ਫਾਈ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ : ਇਹ ਵਾਇਰਲੈਸ ਹਾਈ-ਸਪੀਡ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਰੇਡੀਓ ਵੇਵਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲਾਭ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਸੀਮਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4) ਵਿਰਚੁਅਲ ਰੀਅਲਟੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : **ਵਿਰਚੁਅਲ ਰੀਅਲਟੀ :** ਇਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹਾਂ। ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਰਚੁਅਲ ਰੀਅਲਟੀ ਦੇ ਲਾਭ

- 1) ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।
- 2) ਇਹ ਅਸਲ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਕਲਿਪਨਿਕ ਦੁਨੀਆ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।
- 3) ਇਸ ਨੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲੋਂ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
- 4) ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਤਜਰਬਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।
- 5) ਨਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਡਾਕਟਰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
- 5) **ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਫ ਥਿੰਗਜ਼ (IoT) ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।**

ਉੱਤਰ : **ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਫ ਥਿੰਗਜ਼ (IoT) :** ਇਹ ਇਹ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਖਾਲਾ ਅਤੇ ਅਰਥਦਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਹਿਯੋਗੀ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਨੈਕਟ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਗੈਰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਰਟ ਹੋਮ, ਸਮਾਰਟ ਸਿਟੀ, ਗੁੱਟ ਘੜੀਆਂ, ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਾਂ ਆਦਿ।

ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਆਫ ਥਿੰਗਜ਼ (IoT) ਦੇ ਲਾਭ

- 1) ਮਨੁੱਖੀ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ : ਇਸ ਦੇ ਉਪਕਰਨ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖੀ ਯਤਨ ਘਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 2) ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ : ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰੇ ਉਪਕਰਨ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।
- 3) ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ : ਘੱਟ ਮਨੁੱਖੀ ਯਤਨ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿਸਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।
- 4) ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ : ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਨਣ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਸ਼ਲ ਪੰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੈ।
- 5) ਬਿਜਲੀ ਉਰਜਾ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ : ਸਾਰੇ ਘਰੇਲੂ ਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਿਜਲੀ ਉਰਜਾ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

ਪਾਠ 5 - ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਅਤੇ ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) AI ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਆਂਦੀ?

1) ਵਿਕਟਰ ਐਲਿਸ

2) ਮਾਰਵਿਨ ਮਿਨਸਕੀ

3) ਐਲਨ ਟਿਊਰਿੰਗ

4) ਜੌਹਨ ਮੈਕਕਾਰਥੀ

2) AI ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਕਿਸਮ ਇਕਹਰੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ?

1) ਸੁਪਰ AI

2) ਨੈਰੋ AI

3) ਜਨਰਲ AI

4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

3) ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਸਮਝਣਯੋਗ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਕੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ?

1) ਇਨਟਰਸ਼ਨ ਡਿਟੈਕਸ਼ਨ

2) ਮਸ਼ੀਨ ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਸ਼ਨ

3) ਅਡਿੱਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

4) ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

1) ਰਿਫਰੈਸ਼ ਇੰਜਣ

2) ਨਾਲੇਜ਼-ਬੇਸ

3) ਯੂਜ਼ਰ ਇੰਟਰਫੇਸ

4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

5) ਜਿੱਥੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

1) ਡੋਮੇਨ ਐਕਸਪਰਟ

2) ਨਾਲੇਜ਼-ਬੇਸ

3) ਯੂਜ਼ਰ

4) ਇਹ ਸਾਰੇ

6) ਰੋਬੋਟ ਜੋ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਡਾਟਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

1) ਹੈਲਥ ਕੇਅਰ ਰੋਬੋਟ

2) ਘਰੇਲੂ ਰੋਬੋਟ

3) ਮਿਲਟਰੀ ਰੋਬੋਟ

4) ਰਿਸਰਚ ਰੋਬੋਟ

ਖਾਲੀ ਥਾਂਵਾਂ ਭਰੋ

1) ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁੱਖ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2) IBM ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਚੈਸ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹੈ।

3) ਨੈਰੋ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

4) ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮੈਮਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

5) MYCIN ਅਤੇ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ।

6) ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਰੋਬੋਟ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸੁਝਵਾਨ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਣਗੇ।

ਉੱਤਰ

1) Type-1, Type-2

2) Deep Blue Machine

3) Siri

4) ਰੀਐਕਟਿਵ ਮਸ਼ੀਨ

5) CADET

6) ਚੌਥੀ ਪੀੜ੍ਹੀ

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ

1) ਏ. ਆਈ. (AI)

ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

- 2) ਜੀ. ਏ. ਆਈ. (GAI) ਜਨਰਲ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ
- 3) ਐਨ. ਐਲ. ਪੀ.(NLP) ਨੈਚਰਲ ਲੈਂਗੂਏਜ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ
- 4) ਐਸ. ਏ. ਆਈ.(SAI) ਸਟਰੋਂਗ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ

ਭਾਗ - ਅ

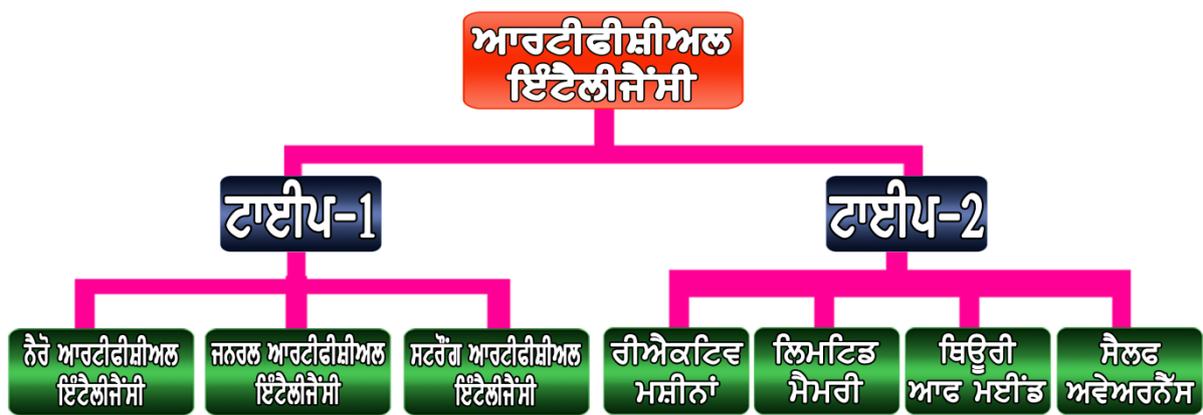
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।

2) ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਉੱਪ ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ :

3) ਨੈਰੋ ਏ. ਆਈ. ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਏ. ਆਈ. ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਨੈਰੋ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ

- 1) ਇਹ ਇਕਹਰੀਆਂ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- 2) ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਸਮਰਪਿਤ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- 3) ਇਸ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਐਪਲ ਦਾ ਸਿਰੀ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹੈ।

ਜਨਰਲ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ

- 1) ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।
- 2) ਇਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਵਾਂਗ ਚੁਸਤ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ।
- 3) ਇਸ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਕਸਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਹੈ।

4) ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ : ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਇੱਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹਨ DENDRAL, MYCIN, DADET, PXEDS।

5) ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਐਕਸਪਰਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

- 1) ਇਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਘਟਦੀ ਹੈ।
- 2) ਨਤੀਜੇ ਅਨੁਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- 3) ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

4) ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਹਰ ਮਹਿੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ

- 1) ਇਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸਥਾਈ ਹੈ।
- 2) ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- 3) ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- 4) ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਹਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਸਤਾ ਹੈ।

6) ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : 1) ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰਾਂ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

2) ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰਾਂ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ।

3) ਘੱਟ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

4) ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

7) **A. I. ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।**

ਉੱਤਰ : ਪਾਈਥੋਨ, R, ਲਿਸਪ, ਪ੍ਰੋਲਾਗ, ਜਾਵਾ।

ਭਾਗ - ਏ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਵੇਰਵਾ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ : 1 ਗੇਮਿੰਗ : ਇਹ ਰਣਨੀਤਿਕ ਗੇਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਤਰੰਜ, ਟਿਕ-ਟਾਕ-ਟੋਅ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ।

2) ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ (Expert System) : ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਖੇਤਰ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮਸ਼ੀਨ, ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਿੰਗ ਅਤੇ ਕੁਝ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3) ਵਿਜ਼ਨ ਸਿਸਟਮ (Vision System) : ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਇਨਪੁੱਟ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਪਾਈ ਡਰੋਨਜ਼।

4) ਅਵਾਜ਼ ਪਛਾਨਣਾ (Speech Recognition): ਇਹ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਹਨ ਜੋ ਸਨੁੱਖੀ ਭਾਸ਼ਾ (ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਆਦਿ) ਨੂੰ ਸਮਝ ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।

5) ਸੂਝਵਾਨ ਰੋਬੋਟ (Intelligent Robots) : ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਅਵਿਸ਼ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ। ਜੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਕਈ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

2) ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਹਨ

1) ਗੇਮ ਪਲੇਇੰਗ : ਇਹ ਰਣਨੀਤਿਕ ਗੇਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਤਰੰਜ, ਪੋਕਰ, ਟਿਕ-ਟਾਕ-ਟੋਅ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ।

2) ਅਵਾਜ਼ ਪਛਾਨਣਾ : ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਯੂਜ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

- 3) ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ : ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ **Natural Language Processing (NLP)** ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 4) ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ : ਇਹ ਅਸਲ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ **3D** ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਪੈਟਰਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜੁਟਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- 3) ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
ਉੱਤਰ : ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
 - 1) ਮੁਹਾਰਤ : ਇਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ MYCIN ਸਿਸਟਮ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਜ ਲਈ ਮਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - 2) ਤੁਰੰਤ ਰੀਐਕਸ਼ਨ : ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਤੁਰੰਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 - 3) ਲਚਕੀਲਾ : ਇਹ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਲਚਕੀਲਾਪਨ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 - 4) ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯੋਗ : ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - 5) ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ : ਇਹ ਉੱਚ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - 6) ਇਕਸਾਰਤਾ : ਇਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 - 7) ਘੱਟ ਲਾਗਤ : ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਮਾਹਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ।
 - 8) ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦਾ ਸਫਲ ਮਾਡਲ : ਇਹ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸੀ ਦਾ ਸਫਲ ਮਾਡਲ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

ਪਾਠ 6 - ਡਿਜੀਟਾਈਜੇਸ਼ਨ

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲਣਯੋਗ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ।

1) ਈ-ਲਰਨਿੰਗ

2) ਈ-ਕਮਰਸ

3) ਡਿਜੀਟਾਈਜੇਸ਼ਨ

4) ਨੈੱਟਬੈਂਕਿੰਗ

2) ਤੋਂ ਭਾਵ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ ਜਾਂ ਵੇਚਣਾ ਹੈ।

1) ਈ-ਕਮਰਸ

2) ਡਿਜੀਲੋਕਰ

3) ਡਿਜੀਟਲ ਪੇਮੈਂਟ

4) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

3) ਨਕਦੀ ਰਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਅਸਾਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

1) ਡਿਜੀਟਲਾਈਜੇਸ਼ਨ

2) ਸਟੋਰੇਜ

3) ਆਫਲਾਈਨ

4) ਡਿਜੀਟਲ ਪੇਮੈਂਟ

4) ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਡਿਜੀਟਲ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹੀ ਸਟੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

1) SWAYAM

2) NAD

3) MOOCs

4) Digilocker

5) ਈ-ਕਮਰਸ ਦੀ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

1) B2B

2) B2C

3) C2C

4) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਡਿਜੀਟਾਈਜੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਡਿਜੀਟਾਈਜੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਡਿਜੀਟਲ ਰੂਪ ਭਾਵ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਹੀਂ ਸਾਭਲਯੋਗ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਬਿੱਟਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2) ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਨਾਲ ਬੈਂਕ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੰਮ ਲਈ ਖੁਦ ਬੈਂਕ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੰਮ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

3) ਈ-ਕਮਰਸ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਕਮਰਸ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ ਜਾਂ ਵੇਚਣਾ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ, ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਮਿਲੀ ਹੈ।

4) ਈ-ਕਮਰਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ

2) ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

3) ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ 4) ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ

5) ਆਨ ਲਾਈਨ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਲਾਭ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) ਅਸਾਨ ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ 2) ਕਦੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਕਿੱਧਰੋਂ ਵੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ

3) ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਬੱਚਤ

6) ਡਿਜੀਲੋਕਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੇਪਰ-ਰਹਿਤ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਨਲਾਈਨ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਵੈਰੀਫਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਆਨਲਾਈਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਇੱਕ ਡਿਜੀਲੋਕਰ ਦਾ ਖਾਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

7) ਈ-ਲਰਨਿੰਗ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਲਰਨਿੰਗ, ਆਨਲਾਈਨ ਲਰਨਿੰਗ, ਜਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭੂਗੋਲਿਕ ਦੂਰੀ ਦੀ ਹੱਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆਰਥੀ ਦੇਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਨਲਾਈਨ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਦਾਖਲਾ ਲੈ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

8) ਆਨਲਾਈਨ ਜਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਪੇਮੈਂਟ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਨਕਦੀ ਰਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਅਸਾਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਡਿਜੀਟਲ ਮਾਧਿਅਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਢੰਗ ਹੈ।

ਭਾਗ - ਏ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਈ-ਕਮਰਸ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਈ-ਕਮਰਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

1) ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੇਵਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

2) ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

3) ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਖਪਤਕਾਰ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਿੱਧੇ ਖਪਤਕਾਰ ਹੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਵਸਤਾਂ ਵੇਚ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ।

4) ਖਪਤਕਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਪਤਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

2) ਈ-ਕਮਰਸ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਈ-ਕਮਰਸ ਦੇ ਲਾਭ

1) ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ : ਇਸ ਨਾਲ ਭੂਗੋਲਿਕ ਦੂਰੀ ਦੀ ਅੜਚਣ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਲੋਕ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

2) ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ : ਖਪਤਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਸਤੂ ਸਿੱਧੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਖਰੀਦਣ ਕਾਰਨ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।

3) **ਜਲਦੀ ਤੇ ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ** : ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਹੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4) **ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਪਲਬਧ** : ਇਹ ਵਪਾਰ ਕਦੇ ਵੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਚਾਹੇ ਦਿਨ ਹੋਵੇ, ਰਾਤ ਹੋਵੇ, ਤਿਉਹਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਵੇ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵਪਾਰ 24 ਘੰਟੇ ਚਲਦਾ ਹੈ।

5) **ਅਸਾਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ** : ਕਈ ਵਾਰ ਬਜਾਰ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਕਾਰਨ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਭੀੜ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

6) **ਪਸੰਦੀਦਾ ਵਸਤੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ** : ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਨਚਾਹੀ ਵਸਤੂ ਬਹੁਤ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਸਰਚ ਕਰ ਕੇ ਬਿਹਤਰ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਈ-ਕਮਰਸ ਦੀਆਂ ਹਾਨੀਆਂ

1) **ਉਡੀਕ ਸਮਾਂ** : ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਵਸਤੂ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਈ-ਕਮਰਸ ਰਾਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਪਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ।

2) **ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਖਤਰਾ** : ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਵਸਤੂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਜਾਂਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰੰਤੂ ਈ-ਕਮਰਸ ਰਾਹੀਂ ਵਸਤੂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

3) **ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਖਤਰਾ** : ਈ-ਕਮਰਸ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਮੂਹ ਕੋਲ ਚਲੀ ਜਾਣ ਤੇ ਭਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4) **ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਲ ਜਾਂਚ ਅਸੰਭਵ** : ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਸਤੂ ਦੀ ਆਨ ਲਾਈਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

3) **ਡਿਜੀਟਲ ਜਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਪੇਮੈਂਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਢੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।**

ਉੱਤਰ : 1) **ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ** : ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਨੰਬਰ ਵਾਲਾ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਕਾਰਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗਾਹਕ ਕਿਸੇ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਦਾ ਉਸ ਕਾਰਡ ਰਾਹੀਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਰਡ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਇੱਕ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

2) **ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ** : ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਕਾਰਡ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੈਸੇ ਤੁਰੰਤ ਗਾਹਕ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

3) **ਈ-ਵਾਲੈਟ** : ਇਸ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਡਿਜੀਟਲ ਐਪਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਗਾਹਕ ਦੇ ਡੈਬਿਟ ਕਾਰਡ, ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਖਾਤੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਸਟੋਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

4) **ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ** : ਪਹਿਲਾਂ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੰਮ ਲਈ ਖੁਦ ਬੈਂਕ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਨੈੱਟ ਬੈਂਕਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਖਾਤੇ ਦੀ ਸਟੇਟਮੈਂਟ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ, ਆਨ-ਲਾਈਨ ਭੁਗਤਾਨ, ਆਦਿ ਦੇ ਕੰਮ ਖੁਦ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

5) **ਮੋਬਾਇਲ ਬੈਂਕਿੰਗ** : ਗਾਹਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਹੂਲਤ ਆਪਣੇ ਮੋਬਾਇਲ ਤੋਂ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਨੰਬਰ ਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਫਾਰਮਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਸ.ਐਮ.ਐਸ. ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

6) ਭੀਮ ਐਪ (Bharat Interface For Money) : ਇਹ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪ National Payment Corporation Of India (NCPI) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ Unified Payment Interface (UPI) ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਅਸਾਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

4) ਈ-ਲਰਨਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਟੂਲਜ਼ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : 1) MOOC : ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ-ਕਾਜੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਆਦਾਤਰ ਕੋਰਸ ਆਨਲਾਈਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

2) SWAYAM : ਇਹ ਆਨਲਾਈਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁਨੱਖੀ ਸੰਸਾਧਨ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ 9ਵੀਂ ਤੋਂ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੱਕ ਦੇ ਕੋਰਸ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

3) SWAYAM PRABHA : ਇਹ 32 DTH ਚੈਲਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿ GSAT-15 ਸੈਟਲਾਈਟ ਰਾਹੀਂ 24X7 ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 4 ਨਵੇਂ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਕਿ ਰੋਜਾਨਾ 5 ਵਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

5) ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਕੈਡਮਿਕ ਡਿਪੋਜਿਟਰੀ (NAD) ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। ਇਹ ਡਿਜੀਟਲ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਆਨਲਾਈਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਲ ਲਿਜਾਣ ਜਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਹੀ ਸਟੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਅਧਾਰ ਕਾਰਡ, ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਈਸੈਂਸ ਆਦਿ ਵੀ ਸਟੋਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

ਪਾਠ 7 - ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਭਾਗ-2

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਨ ਲਾਈਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

- 1) ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਸੇਵਾਵਾਂ
- 2) ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ
- 3) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ
- 4) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ

2) G2C ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ

- 1) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰਮਚਾਰੀ
- 2) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਾਗਰਿਕ
- 3) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰੀ
- 4) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ

3) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧੁਨਿਕ ਰੂਪ ਹੈ।

- 1) ਈ-ਬਿਜਨਿਸ
- 2) ਈ-ਕਾਮਰਸ
- 3) ਈ-ਸਰਵਿਸਿਜ
- 4) ਸਮਾਰਟ ਗਵਰਨੈਂਸ

4) ਅਧਾਰ ਕਾਰਡ ਦੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

- 1) 14
- 2) 12
- 3) 16
- 4) 10

5) ਹੇਠਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਦਾ ਭਾਗ ਹੈ

- 1) ਡਾਟਾਬੇਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ
- 2) ਨੈੱਟਵਰਕ
- 3) ਹਰਡਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
- 4) ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ

ਖਾਲੀ ਥਾਂਵਾਂ ਭਰੋ

1) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2)ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਤੇ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

4) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਜਟਿਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5) ਸਮਾਰਟ ਕਾਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ।

ਉੱਤਰ

- 1) 3
- 2) ਅਧਾਰ
- 3) ਸੁਵਿਧਾ/ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ
- 4) ਐਕਸਪਰਟ ਸਿਸਟਮ
- 5) ਸਮਾਰਟ ਗਵਰਨੈਂਸ

ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

1) UIDAI ਦਾ ਪਰਾ ਰੂਪ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਯੂਨੀਕ ਅਡੈਂਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ

2) ਕੋਈ ਦੋ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

2) ਫੈਸਲਾ ਸਮਰੱਥਕ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

3) ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

4) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

5) ਨਿਪੁੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

3) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਪੱਧਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

ਉੱਤਰ : 1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 2) ਘਰੇਲੂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤ ਪੱਧਰ 3) ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ

4) G2G ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ

5) TPS ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਟ੍ਰਾਂਜੈਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਿਸਟਮ।

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ : ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਹਨ।

1) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ

2) ਘਰੇਲੂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤ ਪੱਧਰ

3) ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ

2) ਸਮਾਰਟ ਗਵਰਨੈਂਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਵੀ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਸਮਾਰਟ ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ-ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

3) ਅਧਾਰ ਕਾਰਡ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਉਪਯੋਗ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਖਾਤਾ ਖੁਲਵਾਉਣ ਲਈ।

2) ਗੈਸ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਲਈ।

3) ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

4) ਮੋਬਾਇਲ ਸਿੰਮ ਜਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ।

5) ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

4) ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) ਹਰਡਵੇਅਰ ਭਾਗ : ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮੋਨੀਟਰ, ਕੀਅਬੋਰਡ, ਮਾਊਸ, ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਹਰਡ-ਡਿਸਕ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

2) ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਭਾਗ : ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

3) ਡਾਟਾਬੇਸ ਭਾਗ : ਇਸ ਭਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿੰਗਲ ਫਾਈਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4) ਨੈੱਟਵਰਕ ਭਾਗ : ਇਸ ਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਸਾਧਨਾ, ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਡਾਟੇ ਦੀ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5) ਸੇਵਾ/ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਬ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਜਿਲ੍ਹਾ, ਤਿਹਸੀਲ, ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ।

ਭਾਗ - ਬ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ : ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ, ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖਰਚੀਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

1) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ (G2G) : ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਪਸੀ ਡਾਟਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਸ਼ੇਅਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

2) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਾਗਰਿਕ (G2C) : ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਅਮਦਨ ਟੈਕਸ ਦੇ ਆਨ ਲਾਈਨ ਭੁਗਤਾਨ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

3) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਵਪਾਰ (G2B) : ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

4) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰਮਚਾਰੀ (G3E) : ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

5) ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨ (G2N) : ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

2) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਕੀ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਲਾਭ

1) ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ : ਆਨ-ਲਾਈਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੱਕ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ।

2) ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ : ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

3) ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ : ਇਸ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਈ ਹੈ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਕਈ ਦਿਨ ਲਗਦੇ ਸਨ ਹੁਣ ਉਹ ਕੰਮ ਜਲਦੀ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

4) ਧਨ ਦੀ ਬੱਚਤ : ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

5) ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ : ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

6) ਜਵਾਬਦੇਹੀ : ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਆਉਣ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਜਵਾਬ-ਤਲਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੀਆਂ ਹਾਨੀਆਂ

1) ਹਰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦਾ : ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਅਨਪੜ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਾਂ ਸਮਾਰਟ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

2) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ : ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉੱਥੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ।

3) ਆਨਲਾਈਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣਾ : ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਿਆਦਾਤਰ ਅਬਾਦੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

4) ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੇ ਜਿਆਦਾ ਖਰਚ : ਇੱਕ ਕਮੀ ਇਸ ਦੀ ਮਹਿੰਗੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

5) ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾ ਹੋਣਾ : ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੇ ਪਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੈਕਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3) ਅਧਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਇੱਕ 12 ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ ਕਾਰਡ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਯੂਨੀਕ ਅਡੈਂਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (UIDAI) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਧਾਰ ਕਾਰਡ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

1) ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ : ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਨੰਬਰ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2) ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ : ਇਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਤੇ ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ।

3) ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਿਆਦ ਨਹੀਂ : ਇਹ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਜਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਮਨਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੀਨਿਊ ਕਰਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

4) ਸਨਾਖਤੀ ਸਬੂਤ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਬਾਇਓਮੈਟ੍ਰਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਨਾਖਤੀ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

5) ਆਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ : ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਆਨਲਾਈਨ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4) ਸੇਵਾ/ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।

ਉੱਤਰ : 1) ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

2) ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

3) ਜਨਮ-ਮੌਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

4) ਅਮਦਨ ਸਬੰਧੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

5) ਅਧਾਰ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

6) ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

7) ਆਨ-ਲਾਈਨ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਜਮਾਂ ਕਰਨਾ।

8) ਰਜਿਸਟਰੀ ਅਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

9) ਵਹੀਕਲ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ।

10) ਬੁਢਾਪਾ, ਵਿਧਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਰਮ ਭਰਨੇ।

11) ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

5) ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਿਸਟਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਸੰਗਠਨਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ, ਫਿਲਟਰ ਕਰਨ, ਉਸ ਉੱਪਰ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

1) ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ : ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੇਅ-ਰੋਲ, ਵੇਚ-ਖ੍ਰੀਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2) ਫੈਸਲਾ ਸਮਰੱਥਕ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ : ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਉਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

3) ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ : ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ : ਇਹ ਕਿਸੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸਟੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

5) ਨਿਪੁੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ : ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਟਿਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਆਦਾਤਰ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

ਪਾਠ 8 - ਇਮੇਜ਼ ਐਡੀਟਿੰਗ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਕਨਵਰਜ਼ਨ ਟੂਲਜ਼

ਭਾਗ - ਓ

ਬਹੁਪਸੰਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

- 1) ਟੂਲ ਫਰੀ ਹੈਂਡ ਨਾਲ ਡਰਾਈਂਗ ਨੂੰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
 - 1) **Fuzzy Selection**
 - 2) **Lasso**
 - 3) **Text**
 - 4) **Bucket Fill**
- 2) **Shift + C** ਦੀ ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਕੀਆ ਹੈ।
 - 1) ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਇਮੇਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ
 - 2) ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ
 - 3) ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਕਾਪੀ ਕਰਨ ਲਈ
 - 4) ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਕਰਾਪ ਕਰਨ ਲਈ
- 3) **Scale** ਆਪਸ਼ਨ ਇਮੇਜ਼ ਦਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 - 1) ਰੰਗ
 - 2) ਅਕਾਰ
 - 3) ਕੰਟਰਾਸਟ
 - 4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
- 4)ਉਹ ਸ਼ੀਟਸ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।
 - 1) **Masking**
 - 2) **Tools**
 - 3) **Layers**
 - 4) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
- 5) ਟੂਲ ਐਕਟਿਵ ਲੇਅਰ ਦੀ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਕਾਪੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
 - 1) **Smudge Tool**
 - 2) **Dodge Tool**
 - 3) **Perspective Tool**
 - 4) **Duplicate Layer**

ਖਾਲੀ ਥਾਂਵਾਂ ਭਰੋ

- 1) **Layer** ਨੂੰ ਰੀਸਾਈਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਟੂਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 2) **Layers** ਨੂੰ ਮੂਵ ਕਰਨ ਲਈ ਟੂਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 3) **Objects** ਨੂੰ **Canvas** ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਟੂਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- 4) ਜਦੋਂ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਘਟਦੀ ਹੈ।
- 5)ਇਮੇਜ਼ ਵਿੰਡੋ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤਸਵੀਰ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉੱਤਰ

- 1) **Resize**
- 2) **Move Layer**
- 3) **Delet Layer**
- 4) **Scale**
- 5) **Canvas**

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਇਮੇਜ਼ ਐਡੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਮੋਬਾਈਲ ਜਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਕੈਮਰੇ ਨਾਲ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚਦੇ ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇੰਨਾਂ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਨੂੰ ਇਮੇਜ਼ ਐਡੀਟਿੰਗ ਜਾਂ ਰੀਟੱਚਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਖਾਸ ਐਡੀਟਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

2) GIMP ਵਿੱਚ ਮਾਸਕ (Mask) ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਮਾਸਕਿੰਗ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਲੱਗ ਲੇਅਰ ਜੋ ਹੋਰ ਲੇਅਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਲੇਅਰ ਦੀ ਓਪੈਸਟੀ ਸੈੱਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਾਸਕਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਡੀਟਿੰਗ ਮਾਸਕਿੰਗ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਲੇਅਰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

3) GIMP ਵਿੱਚ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਕਾਪੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਸਤਵੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

Image → Duplicate ਜਾਂ Ctrl + D ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਕੀਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

4) GIMP ਵਿੱਚ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ

1) File Open ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਜਾਂ

Ctrl + O ਸ਼ਾਰਟਕੱਟ ਕੀਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਜਾਂ

GIMP ਦੇ ਵਰਕਿੰਗ ਏਰੀਆ ਵਿੱਚ ਡਬਲ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

2) ਓਪਨ ਡਾਈਲਾਗ ਬਾਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗਾ।

3) ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰੋ।

4) ਡਬਲ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਾਂ ਓਪਨ ਬਟਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਤਸਵੀਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ

5) ਪੂਰੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ : gif, tif, jpg, psd, bmp

GIF Graphics Interchange Format

PNG Portable Network Graphics

TIF Tagged Image File Format

JPG Joint Photographic Experts Group

PSD Photoshop Document

BMP Bit Map Image

ਭਾਗ - ਏ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) GIMP ਦੇ ਕੋਈ 4 ਟੂਲਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਸਮਝਾਓ।

ਉੱਤਰ : 1) **Selection Tool** : ਇਹ ਟੂਲ ਐਕਟਿਵ ਲੇਅਰ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸਿਲੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਟੂਲ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2) **Eraser Tool** : ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐਕਟਿਵ ਲੇਅਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਡਿਲੀਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਲਫਾ ਚੈਨਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਟੂਲ ਟ੍ਰਾਂਸਪੇਰੈਂਟ ਏਰੀਆ ਡਿਲੀਟ ਕਰੇਗਾ।

3) **Text Tool** : ਇਸ ਟੂਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4) **Move Tool** : ਇਸ ਟੂਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਬਜੈਕਟ ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

2) GIMP ਵਿੱਚ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : 1) **Image >> Scale Image** ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

2) ਸਕੇਲ ਇਮੇਜ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗਾ।

3) ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਉਚਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਬਦਲੋ।

4) ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਮੇਜ ਦੇ ਯੂਨਿਟਸ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

5) ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ **Scale** ਅਤੇ ਰਿਜੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ **Reset** ਜਾਂ **Cancel** ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਸਾਈਜ਼ ਸਾਡੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ।

3) GIMP ਵਿੱਚ Layers ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕੋਈ ਵੀ ਤਸਵੀਰ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੇਅਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਐਡਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਚੇ ਵਾਲੀ ਲੇਅਰ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਗਰੁੱਪ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਅਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਸੀਂ ਲੇਅਰਜ਼ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

4) GIMP ਵਿੱਚ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਲਈ ਤਸਵੀਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਲਈ ਤਸਵੀਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ

1) **File Export As** ਸਿਲੈਕਟ ਕਰੋ ਜਾਂ **Shift + Ctrl + E** ਸ਼ਾਰਟ-ਕੱਟ ਕੀਅਜ਼ ਦਬਾਓ।

2) ਐਕਸਪੋਰਟ ਇਮੇਜ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ।

3) **Select File Type** ਵਿੱਚੋਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਲਈ ਫਾਈਲ ਦਾ ਫਾਰਮਟ ਚੁਣੋ।

4) ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦੀਦਾ ਨਾਮ ਦਿਓ।

5) **Export** ਬਟਨ ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ, ਫਾਈਲ ਨਵੇਂ ਫਾਰਮਟ ਵਿੱਚ ਸੇਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

5) GIMP ਵਿੱਚ ਇਮੇਜ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਸਵੀਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਦੇਖਣ ਲਈ

1) **Image Image Properties** ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ ਜਾਂ **Alt + Enter** ਕੀਅਜ਼ ਦਬਾਓ।

2) ਫਾਈਲ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਡਾਇਲਾਗ ਬਾਕਸ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਸੀਂ ਤਸਵੀਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਆਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਪਿਕਸਲ ਵਿੱਚ ਸਾਈਜ਼, ਪਿੰਟ ਸਾਈਜ਼, ਫਾਈਲ ਦਾ ਨਾਮ, ਲੋਕੇਸ਼ਨ, ਫਾਈਲ ਟਾਈਪ ਆਦਿ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ

4) FLV

Flash Video

5) AVI

Audio Video Interleave

ਭਾਗ - ਅ

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (4-5 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਮੂਵੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) ਪ੍ਰੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ 2) ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ 3) ਪੋਸਟ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ

2) ਤਿੰਨ ਵੀਡੀਓ ਐਡੀਟਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : 1) Adobe PremierPro 2) Viva-Video 3) KineMaster

3) CD Ripping ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਆਡੀਓ ਟਰੈਕਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਡੀ. ਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਕਾਪੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚੱਲਣਯੋਗ ਫਾਰਮਟ ਜਿਵੇਂ MP3 ਜਾਂ Wav ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੀ. ਡੀ. ਰਿਪਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੀ. ਡੀ. ਰਿਪਿੰਗ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

4) Codecs ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਇਹ ਇੱਕ ਫਾਈਲ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੀਡੀਆ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਕੰਪਰੈਸ ਜਾਂ ਡੀ ਕੰਪਰੈਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨਕੋਡਰ ਜੋ ਕਿ ਕੰਪਰੈਸ (Encoding) ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡੀਕੋਡਰ ਜੋ ਕਿ ਡੀਕੰਪਰੈਸ (Decoding) ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੋਡੈਕਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਭਾਗ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

5) Video Split ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਜਦੋਂ ਲੰਬੀ ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਲਿੱਟ ਕਰਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ - ਏ

ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ)

1) ਐਕਸਪੋਰਟ ਵੀਡੀਓ ਸੇਵ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ?

ਉੱਤਰ : ਐਕਸਪੋਰਟ ਵੀਡੀਓ : ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਵੀਡੀਓ ਵਿੱਚ ਇਫੈਕਟਸ, ਟਾਈਟਲ, ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ, ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਆਦਿ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅੰਤਿਮ ਕੰਮ ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਰ ਕੇ ਫਾਈਨਲ ਮੂਵੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵੀਡੀਓ ਐਡੀਟਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਫਾਈਲ ਮੀਨੂੰ Export, Produce ਜਾਂ Publish ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨਾ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਥੋੜੇ-ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰ ਲੈਣਾ ਵਧੀਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਫਾਈਲ ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਖੁਲਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਮੂਵੀ ਨੂੰ ਪਲੇਅ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮਟ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਜੋ ਕਿ ਐਡੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਟੈਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

2) ਟਰੈਕਸ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਉੱਤਰ : ਟਰੈਕਸ : ਟਰੈਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਐਡੀਟਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਆਡੀਓ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵੀਡੀਓ ਐਡੀਟਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀਡੀਓ ਇੰਪੋਰਟ ਕਰ ਕੇ ਟਰੈਕਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀਡੀਓ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹਨ

1) ਵਿਜ਼ੁਅਲ : ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਵੀਡੀਓ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

2) ਆਡੀਓ : ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਆਡੀਓ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਆਡੀਓ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਟਰੈਕਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਟਰੈਕਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਟਰੈਕ ਵਰਤਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ, ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਸੌਖਾ ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟਰੈਕਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਐਡੀਟਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਅਨੇਕਾਂ ਟਰੈਕਸ ਵਰਤਣ ਦੀ ਅਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

3) ਵੀਡੀਓ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

ਉੱਤਰ : ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਵੀਡੀਓ ਜਾਂ ਤਸਵੀਰ ਕਿਵੇਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਤੇ ਸਟੋਰੀਬੋਰਡ ਜਾਂ ਟਾਈਮਲਾਈਨ ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਇਫੈਕਟਸ ਨੂੰ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਕਲਿੱਪ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕਲਿੱਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਕਈ ਇਫੈਕਟਸ ਸਾਨੂੰ ਓਵਰਲੈਪ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਟਰੈਕਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੀਡੀਆ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਅਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

4) ਆਡੀਓ ਕਨਵਰਟਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

ਉੱਤਰ : ਇੱਕ ਸਾਫਟਵੇਰ ਜੋ ਇੱਕ ਆਡੀਓ ਫਾਰਮਟ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਡੀਓ ਕਨਵਰਟਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਨਵਰਜਨ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਡੈਕ ਦੀ ਜਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਡੀਓ ਫਾਰਮਟ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ **3rd Party Codec Packs** ਜੋ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਮੁਫਤ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕ **Codec Pack** ਹੈ **K-Lite Codec Pack** ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੁਫਤ ਕੋਡੈਕ ਪੈਕ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰ ਕੇ ਵਿੰਡੋਜ਼ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਇੰਸਟਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਰ ਵਰਜ਼ਨ ਬੇਸਿਕ, ਸਟੈਂਡਰਡ, ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਮੈਗਾ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇੱਕ ਪਲੇਅਰ ਵੀ ਇੰਸਟਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਪਲੇਅਰ ਕਲਾਸਿਕ (**MPC**) ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਮਸ਼ਹੂਰ ਆਡੀਓ ਕਨਵਰਟਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਹਨ, **Xilisoft Audio Converter, Switch Audio Converter, Ashampoo Music Studio, Format Factory, And Fre:Ac** ਆਦਿ।

5) ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ :- ਸਟੋਰੀ ਬੋਰਡ, ਟਾਈਮ ਲਾਈਨ, ਟਾਈਟਲਜ਼

ਉੱਤਰ : ਸਟੋਰੀ ਬੋਰਡ : ਇਹ ਮੂਵੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਤਸਵੀਰਾਂ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਫੋਟੋ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕਲਿੱਪਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਫਿਲਮ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ (ਬੀ. ਐਮ. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ) ਜੈਤੋ (ਫਰੀਦਕੋਟ) 95095-00010

ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣੀਆਂ ਹੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਕਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਰੀ-ਅਰੇਂਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਟਾਈਮ ਲਾਈਨ : ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚਲੇ ਕਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਐਡਿਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੂਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਚਲੇ ਆਡੀਓ ਕਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰੀਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ , ਉਹ ਕੇਵਲ ਟਾਈਮਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟਾਈਮਲਾਈਨ ਵਿਊ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਕਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਟਰਿੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਫੈਕਟਸ, ਟਾਈਟਲਜ਼, ਟਰਾਂਜੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਆਡੀਓ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਿੱਪਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਟਾਈਟਲਜ਼ : ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਮੂਵੀ ਵਿੱਚ ਟੈਕਸਟ ਅਧਾਰਿਤ ਸੁਰਖੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮੂਵੀ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਟਾਈਟਲਜ਼ ਨੂੰ ਮੂਵੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਮੂਵੀ ਦਾ ਨਾਮ, ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਆਦਿ। ਅਸੀਂ ਮੂਵੀ ਨੂੰ ਅਕਰਸ਼ਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਟਾਈਟਲਾਂ ਤੇ ਐਨੀਮੇਸ਼ਨ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਦਾ ਲਿੰਕ